דער אידישער זשורנאל

דער אמת זיעגט דאך

פון י. ב־ם

מעג דער אמת טיעף זיין בעגראבען, מעג די שטארקסטע מצבה אויף איהם געשטעלט ווערען מיט א גרויסען פה נטמן, וועלען די צוויי בוכשטאבען פון פ. נ. פערוואנדעלט ווערען אין א פה כצמח, וועט זיך דער אמת דערהויבען צו א שפראצונגס בלום, וועלכע וועט רייצען די פארבייגעהער זיך אבצושטעלען און א קוק געבען וואס ליגט דארט אזעלכעס, וואס שמעקט אזוי שעהן.

לעאפאלד הילזנער, וועלכער האט ניינצעהן יאהר געשמאכט אין געפענגניש איז ענדליך בעגנאדיגט געווארען, און נאך ניינצעהן יאהר זיצען אין דער פינסטערניש וועט ער נאך קענען אטהעמען עטוואס לופט, און פיליכט זיין דער זיעגער, קענען בעווייזען אז דער אמאליגער בלבול וועלכער איז פון די עסטרייכישע אנטיסעמיטען געמאכט געווארען איז דורכאויס ליגען און פאלש.

דער אמת האט די שטארקסטע וואנד דורכגעבראכען, ניינצעהן יאהר זיך געגראבעלט דורכצוברעכען די מצבה וועלכע איז שוין געהאט שווארץ געווארען, און איז ענדליך ארויס אין דער עפענטליכקייט.

ל. הילזנער איז פעראורטהיילט געווארען צום טוידט צוליעב א עלילת דם וועלכער איז אויף איהם געמאכט געווארען, און ווען עס איז בעשטימט געווארען א צווייטער פראצעס פאר איהם, וועלכער האט אין צווייפעל געשטעלט דעם ערשטען, האבען די עלילת דם פראדוצירער מורא געהאט פיליכט וועט דער אמת דערוואוסט ווערען, אז הילזנער איז אומשולדיג, האבען זיי איהם געבעטען, אזוי ווי זיי האבען רחמנות אויף זיין לעבען, זאל ער זיך בעסער ערקלעהרען שולדיג, און אזוי ארום וועט ער זיך ראטעווען מיט א לייכטערע שטראף.

און דער צווייטער פראצעס האט איהם צו לעבענס לענגליכע געפענגניש פעראורטהיילט ניט אכטענדיג וואס קיינע בעווייזע זיינען געגען איהם ניט געווען, דאס ער האט עפעס אין דעם אנטהייל גענומען.

דער צווייטער אורטהייל איז בלויז געווען צופריעדען צו שטעלען די אנטיסעמיטען וועלכע האבען ווייט און ברייט צוטראגען די עלילה דם געשיכטע וועגען דעם אידישען פאלק.

מעג הילזנער האבען בלויז בעגנאדיגונג בעקומען, איז עס דאך אבער דער בעסטער בעוויז, דאס מען האט געצווייפעלט אין דער גאנצער אמאליגער געשיכטע, וועלכע איז בלויז פערפאסט געווארען אום צו יאגען אידען.

דורך די שווארצע גראטען, האט זיך ניינצעהן יאהר, א דערשטיקטער און געדעכטער קרעכץ געהערט, א קרעכץ פון א אידישען מארטירער, וועלכער האט פאר א פאלק געליטען, פאר א פאלק וועמען דאס בעריהרונג פון בלוט צו אירגענד וועלכען צוועק איז שטארק פערבאטען

די עסטרייכישע רעגירונג וועלכע האט דעם אונשולדיגען אידען געהאלטען פערשפארט ניינצעהן יאהר, האט געוואוסט אז דער אמת איז טיעף בעגראבען, אין צוליעב א בלויזען בלבול, אדער בלויז צופריעדען צו שטעלען איהרע אנטיסעמיטען טהוט זי דאס

זי האט אבער דערצו דאס געלעגענהייט געזוכט

מיט א קורצער צייט צוריק איז אן אונטעראפעלאציע אריינגעבראכט געווארען צו דער רעגירונג, נאכאמאהל איבערצוקוקען הילזנערס פראצעס.

עס איז אבער דערצו ניט געקומען.

דער אמת האט נאך פריהער זיין שפראצונג געבראכט.

הילזנער איז בעגנאדיגט געווארען.

ענגלישע סאלדאטען אויפ'ן שלאכטפעלד

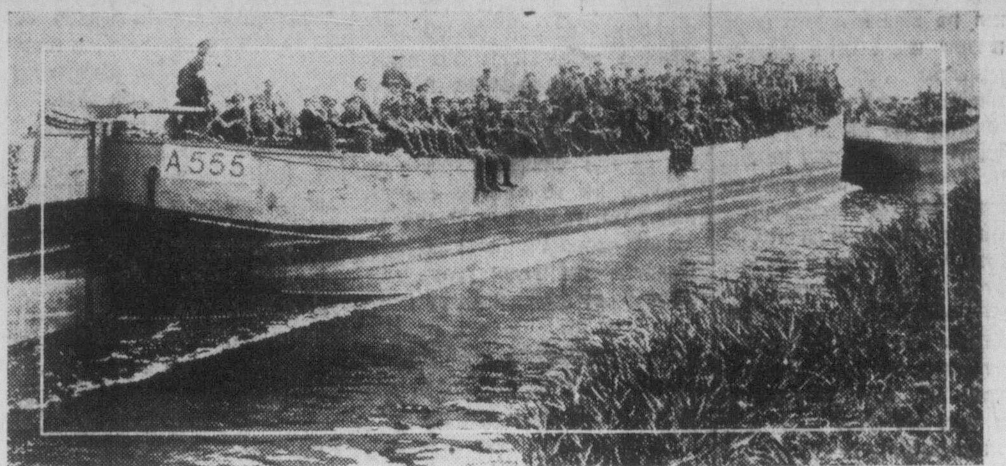

די צוויי בילדער וועלכע מיר דרוקען דא, גיבען א בעגריעף ווי אזוי עס לעבען די ענגלישע סאלדאטען אויפ'ן שלאכט־פעלד.

אין בילד איז א פאטאגראפיע, ווי אזוי ענגלישע סאלדאטען ווערען אין פראנקרייך טראנספארטירט אויף בארזשעס, וועלכע געהען דורך די פערשיעדענע קאנאלען, און אזוי ווערען זיי איבערגעשיקט פון פלאץ צו פלאץ.

דאס צווייטע בילד צייגט ווי א וועלשער רעגימענט געהט אין די טרענטשעס בעוואפענט מיט אויוועלאך — אפנים אז אין די טרענטשעס איז ניט אזוי ווארעם.

אוקראינער ראדא פערשטעהט שוין צו בלאפען דיפלאמאטיש

פעטראגראד.

די פארשטעהער פון די פועלי ציוניס־טען אין דער אוקראינער ראדא האבען געפרעגט דער רעגירונג וואס איהר שטע־לונג בנוגע די פערפאלגונג און שלעכטע בעהאנדלונג פון די אידען אין דער שבנות'דיגער פראווינץ פון בעסאראביען און וועגען דעם צושטאנד פון די אידען אין רומעניען.

דער פרעזידענט האט געענטפערט אז ער צווייפעלט אויב די אוקראינער רע־פובליק קען זיך אריינמישען אין רוסי־שע און רומענישע אנגעלעגענהייטען און דער מיניסטער פון אויסערען האט זיך ארויסגעדרעהט מיט תירוצים און האט זיך ענטזאגט צו געבען אן ענטשיידונג איבער דיעזער אנגעלעגענהייט.

אז ענטפער דר. זשיטלאווסקין

(שלום'פון פיידוש 5.)

צדדים אז פאלעסטינא זאל ווערען א נייטראלע לאנד, אבער וואו איז די ראיה אז זי מוז דוקא ווערען א נייטראל אידישע, ווארום ניט א נייטראל אראבישע מלוכה אדער גאר ארמענישע, די ארמענער וועלען זיך דאך קענען קאלאניזירען אט אזוי גוט ווי מיר. וואס דען צו דער פאליטישער נויטווענדיגקייט נייטראליזירען ארץ ישראל קומט צו די היסטארישע שייכות פון די אידען צו ארץ ישראל וועלכע איז איבער געריסען געווארען ארום 2 טויזענד יאהר צוריק. איז דאך אויב די פאאר טויזענד יאהר וואס מיר רעדען ניט קיין העברעאיש האט געמאכט העברעאיש אוים נאציאנאלע שפראך, נאר די שפראכען וועלכע מיר רעדען יעצט, דאן, איז דאך דאס זעלבע מוז זיין דאך ריכטיג אין בעצוג צום לאנד, און די 18 הונדערט יאהר פון אונזער אפגעריסענקייט פון ארץ ישראל האבען געמאכט אונזער לאנד ניט מעהר פאר אונז, און נאר די לענדער וואו מיר וואוינען יעצט זיינען אונזערע. אט אזוי ווי מיר זאגען דאס די שפראך וועלכע מיר רעדען יעצט איז אונזערע.

אבער עס וואלט דאך געווען אן אבסורד פאר'ן אידישען פאלק אבזואגען זיך פון זיין היסטארישען לאנד וועלכע האט אלעמאל פארנומען דעם אויבען אן אין אידישען הארצען: דאס זעלבע וואלט געווען ריכטיג איבער די זעלבע אורזאכען ווען דאס אידישע פאלק זאל זיך מיט אמאהל אפזאגען פון זיין העברעאישער שפראך.

די ציוניסטען זענען אקעגען א פאלקסשולע נאר זארגען פאר די אוניווערזיטעטען אין ירושלים.

עס איז ניט נויטיג א סך רעדען מכח דעם, ווייל ווער ווייס דאס ניט דאס אוים עס זענען איבערהויפט פאראן פאלקס שולען ווען ארץ ישראל און גלות, זענען מעהר אימיצער אנדערש שולדיג אין דעם די ציוניסטען, וואס איז שייך דעם אוניווערזיטעט, איז ערשטענס וועט נאך נעהמען יאהרען לאנג ביז עס וועט פארענדיגט ווערען און אפשר אין א יאהר צעהן ארום אז אלעם זאל געהן גלאט וועט עס קענען ארויסלאזען סטודענטען וועלכע זאלען שוין האבען איהם געענדיגט און צו יענער צייט וועט שוין מוזען זיין אין ארץ ישראל א ריזיגע אידישע באפעלקערונג ווען עס זאל אנגעהן אלעם כשורה, איז א אוניווערזיטעט נאר פאר דער בורזשואזיע? וועלכער אידישער פאטער וויל דאס ניט שיקען זיינע קינדער אין אוניווערזיטעט? און פון די אלע דיפלאמירטע אידען זענען דען ניט 60 פראצענט זיהן און טעכטער פון שוסטער, שניידער און קליין קרעמער?

דער אוניווערזיטעט איז נויטיג מיט דעם וואס די אידישע יוגענד וועלכע איז להוט נאך ערציהונג אנשטאט פארלאזען ארץ ישראל און געהן נאך אייראפא אדער אמעריקא שטודירען וועט פארבלייבען אין לאנד, איי עס וועלען זיין צופיעל פראפעסיאנאלען, וועט שוין דער אייזערנער געזעץ פון דער פאליטישער עקאנאמיע וועלכער הייסט „פאדערונג און צושטעל" זעהן עס זאל זיין ניט צופיעל און די יעניגע וועלכע וועלען האבען גענאסען א הויכער בילדונג וועלען מוזען אויסזוכען פאר זיך וועלכע ניט איז באשעפטיגונג פאר דער חיונה. און דאס טאקע וועט זיין א גוטער מיטעל פאר דער אידישער יוגענד אויפהערען אזוי צו יאגען זיך נאכ'ן טיטול דאקטאר ווען זיי וועלען איינזעהן דאס פיעלע דאקטוירים און אדוואקאטען מוזען זוכען אנדערע מיטלען פאר זייער קאמפף פאר דער עקזיסטענץ. מיר דארפען ניט פארגעסען דאס די עפידעמיע פון קריגען א דיפלאם איז אונגעהייער גרויס אין אידישען פאלק. און דאס וועט זיין דער בעסטער מיטעל עס צו קורירען. נאטירליך וועט דער אוניווערזיטעט צו די אמת'ע בעגאבטע יונגע לייט געבען די געלעגענהייט צו ענטוויקלען א אידישע קולטור. ביז דער העכסטער מדרגה..

די ציוניסטען שטעלען דערוויילע אויף די צושטערטע קאלאניעס, ווייל זיי זעהען איין זייער וויכטיגקייט פאר אונז אלס פאליטישער און עקאנאמישער פאקטאר: זיי זעהען איין די גרויסע ראלע וועלכע זיי האבען געשפיעלט און שפיעלען נאך עד היום און איבערצייגען די וועלט דאס די אידען מיינען ערנסט מיט זייער דראנג נאך ארץ ישראל, דאס די אידען מיינען ערנסט מיט זייער אויפגאבע צו באלעבען די וויסטעניש פון נאהענטען מזרח: און דער ישוב איז אויך געווען דער יעניגער וועלכער האט איבערצייגט דעם אידישען פאלק זעלבסט זיינע אייגענע כחות און אין די מעגליכקייטען פון לאנד

דאס זעהען איין די ציוניסטען און זיי זעהען בכל אמצי כח איינהאלטען אונזער פונדאמענט אין ארץ ישראל. אבער דאס הייסט דאך ניט דאס די ציניסטען שליסען אויס־גרוים קאלאניזאציאן.

מיר וועלען רעזומירען:

די באשולדיגונגען וועלכע ווערען געמאכט פון דר. חיים זשיטלאווסקי אויף דער אלוועלטליכער אלגעמיינער ציוניסטישע ארגאניזאציאן זיינען אינגאנצען ניט באגרינדעט.

ווען מען טראכט זיך אריין אין לעבען פון אידישען פאלק מוז מען קומען צו דער התלחה דאס ניט צושפליטערונג, אומזיסטע באשולדיגונגען און פארטייליכע ארבייט פאר אלע קלאסען און פארטייען פון אידישען פאלק צוזאמען מיט דער אלוועלטליכער דעמאקראטישער ציוניסטישער ארגאניזאציאן וועט ווירקליך רעאליזירען דעם לאנגען דראנג פון ישראל פאר א פרייע, זעלבסטשטענדיגען און סאציאל גערעכטען אידענשטאאט אין ארץ ישראל.

אידישע דעפוטאציע צו די צענטראלע מעכטע

צוריך.

די סקאנדינאווישע אידישע פיהרער האלטען אין ארגאניזירען א דעפוטאציע פון שווייצארישע, האלענדישע און סקאנדינאווישע אידען צו בעזוכען בערלין, סאפיא, און קאנסטאנטינאפאל.

דער צוועק פון דיעזער דעפוטאציע איז צו שיקען א פערטרעטערשאפט צו דיא צענטראלע מעכטע צו גונסטען א פריי עקאנאמישע און קולטורעלע ענטוויקלונג פון אידישען ישוב אין פאלעסטינא און די בעפרייאונג פון די אידען אין דיא מזרח לענדער.

„פייגעלע"

א ראמאן פון ב. באראץ

א ראמאן פונ'ם אידישען לעבען אין קענעדע, רוסלאנד און פראנקרייך.

(8-טע פארזעצונג)

די שיף "טוסקאניא" וועלכע איז אמאהל געווען איינע פון די שנעלסטע פאסאזשיר שיפען און וועלכע פלעגט מאכען איהרע רייזעס צווישען ליווערפול און ניוארק אין צייט פון פינף טעג און וועלכע איז פארוואנדעלט געווארען אין א טראנספארט צו פיהרען סאלדאטען, איז געשטאנען גרייט אין האליפאקס אויפצונעהמען א טראנספארט סאלדאטען.

די שיף איז געווען אונטער פארזיגעלטע ארדערס אבצופאהרען פאך די לעצטע עטליכע טעג איז זי געהייצט געווארען פאר פולען דאמפף, פונקט ווי זי וואלט געווען אין מיטען ים, דאס איז געווען א סימן אז זי קען אבפאהרען יעדע מינוט, דאך איז זי געשטאנען אין פארט, און האט אויף עפעס געווארט.

קיינער האט ניט געוואוסט אויף וואס מען ווארט, אויפ'ן שיף איז דער גאנצער טראנספארט שוין געווען, די סאלדאטען צוזאמען מיט זייער גאנצער ארטילעריע און פראוויאנט, קיינער האט ניט באקומען די ערלויבעניש צו פארלאזען די שיף, זאגאר די אפיצערען האבען ניט געקענט ארויסגעהן פון זייערע קאיוטען.

אויף דער אויבערפלעכע פון דער שיף האט זיך קיין לעבען ניט באמערקט, דער גאנצער טראנספארט איז געווען אין בויך און די געדערים פונ'ם ים־ריזען, אלע זענען געזעסען איגוועניג, דאס ווארטען איז געווען אויסערגעוועהנליך שמערצליך, די סאלדאטען, אפיצערען די מאטראזען און אויך דער קאפיטאן א גרייז גראער אלטער וועמענס געליעבטע עס איז געווען זיין שיף און וועמענס היים דער געהיימניספאלער ים האבען געוואוסט די ערענסטקייט פון דער רייזע, זיי אלע האבען געוואוסט אז דאס ווארטען איז פארבונדען מיט דער ערווארטענדער סובמארין געפאהר און אז מען ווארט אף א גינסטיגען מאמענט און אן ארדער פון דער ענגלישער אדמיראליטעט, אז מען מעג ארויספאהרען.

קיינער פון די סאלדאטען וועלכע האבען זיך געפונען אויף דער שיף האבען ניט ארויסגעוויזען קיין שרעק פאר דער רייזע, אזוי אלענפאלס האט אויסגעוויזען פון זייער באנעהמען זיך, ווייל זיי זענען געזעסען אין די קאיוטען און האבען גאנץ געמיטליך פארבראכט, איינינע האבען געשפילט אין דאמינא אנדערע אין טשעקערס, אנדערע זענען גאר געלעגען אויף די בעטלאך און האבען פילאזאפירט, געלעזען, געהאלטען בילדער אין די הענט, ווער פון די פרויען און ווער פון די געליעבטע. פיעלע האבען פארבראכט צווישען זיך דערצעהלענדיג איינע די אנדערע געשיכטעס. דאס איז געווען אויבערפלעכליך, איגוועניג אין הארצען האט יעדען עטוואס געדריקט, ביי יעהען איינעם פון זיי איז נאך געווען פריש אין געדאנק דאס בילד פון אבפאהרען, דאס געזעגענען זיך מיט די נאהענטע און ליעבע, און עס האט עטוואס אויסגעפעהלט.

דער קאפיטאן האט זיך די גאנצע צייט ניט געוויזען אויפ'ן דעק פון שיף בלויז דער ערשטער אפיצער האט זיך פון צייט צו צייט באוויזען אויפ'ן העכסטען בריקעל האט זיך דארטען פארזאמט עטליכע מינוטען האט געקוקט אין דער ווייטקייט און איז צוריק פארשוואונדען.

ערשט אויפ'ן דריטען טאג אין מיטען נאכט ווען די מעהרסטע סאלדאטען זענען געשמאק געשלאפען אויף זייערע בעטלאך, האט זיך דער גרייז גראהער קאפיטאן באוויזען אויף זיין פאסטען, דריי מאהל א ציה געטהון מיט'ן גרויסען גלאק פון שיף, האט געבראכט אלע מאטראזען אויפ'ן דעק און יעדער איינער פון זיי האט פארנומען זיין פלאץ.

אויפ'ן שיף איז געווען פינסטער, בלויז פון די פענסטערלאך האבען זיך געוויזען שוואכע ליכטלאך וועלכע האבען זייער שיין געווארפען אויף דעם שטילען וואסער.

פון ווייטען האט זיך באוויזען א קליינע שלעפ שיף וועלכע האט אויסגעקוקט נעגען דעם ים ריזען ווי א קליינע פליג נעגען א גרויסען מעכטיגען העלפאנט. אט די קליינע שיף האט דעם דאזיגען ריזען געדארפט ארויספיהרען אין אפענעם ים. פון וואנען ער וועט אנפאנגען געהן מיט זיין אייגענער קראפט און זיך פארמעסטען געגען די ריזיגע כוואליעס פון ים.

דאס וואסער פון פארט און קאנאל איז פאר'ן ריזען געווען צו קליין ער זאל זיך דא פארנעהמען. אזוי שנעל ווי די שלעפ שיף האט צו זיך באפעסטיגט דעם טראנספארט און איז געווען פארטיג, איז אפילאט ארויף אויפ'ן שיף און איז גלייך ארויף אויפ'ן קאפיטאנס בריקעל, ער האט זיך באגריסט מיט'ן קאפיטאן און האט פארנומען זיין פלאץ.

דער קאפיטאן האט גלייך פארלאזען דאס בריקעל און איז אראפ אין זיין קאיוטע.

אהן ליארעם און אהן גערודער האט די שיף זיך אנגעפאנגען ארויסצורוקען פון פארט בלויז דאס שלעפ שיפעל און די שטריק מיט וועלכער זיי זענען ביידע געווען פארבונדען האבען געקרעכצט שטארק פון אנשטריינגונג.

אלע מאטראזען זענען געווען אויפ'ן דעק און ווען די שיף האט זיך אנגעפאנגען ריהרען פון פלאץ האבען זיך אייניגע געשטעלט אויף די קניה די הענט צונויפגעלייגט און האבען גאט געבעטען פאר א גליקליכער רייזע, אנדערע האבען זיך איינע די צווייטע געוואונשען, ניט צו באגעגענען די פארפלוכטע דייטשען אויפ'ן וועג.

פון די סאלדאטען האבען בלויז איינינע באמערקט אז די שיף האט זיך גערירט פון פלאץ און דאס זענען געווען די וועלכע זנען ניט געשלאפען און צוויי שען די האט זיך אויך געפונען יאסעלע.

ער איז געלעגען מיט אפענע אויגען אויף זיין בעטעל און האט געטראכט וועגען דער לעצטער סצענע אויפ'ן יוניאן סטיישאן, דאס ילד פון פייגעלע האט זיך געלאזען לויפען נאכ'ן אבגעהענדען צוג האט איהם רוהען ניט געלאזען און איז פאר זיינע אויגען געשטאנען ער האט פאר זיך איהרע אויסגעשטרעקטע הענט געזעהען און האט דייטליך איהר שטימע געהערט. אין זיינע אויערען האט נאך געקלונגען פייגעלעס שטימע, יאסעלע, יאסעלע, דאס הארץ האט איהם שטארק געקלעמט, ער האט ניט געוואוסט פאר וואס, עס האט איהם געצויגען ער וואלט א האלבען לעבען אוועקגעגעבי' נאך איין מאהל צו זעהען ווי איין בליק אויף איהר וואלט פאר איהם געננג געווען. עס איז אבער געווען אונמעגליך, ער האט דעריבער ארויסגענומען איהר בילד און האט עס גערדריקט צו זיין הארצען בא־דעקענדיג עס מיט קושען.

ווען ער האט דערפיהלט אז די שיף האט א שטארקען קרעכץ געטהון, און האט זיך געריהרט פון ארט איז ארונטערגעשפרונגען פון זיין בעטעל און איז צוגעלאפען צום פענסטער, פונקט ווי ער וואלט ערווארטעט אימיצען צו זעהען דארטען, און ווען ער האט דערזעהען אז דער דאק פאנגט זיך אן אוועקצורוקען פון דער שיף האט ער אויסגעשטרעקט ביידע הענט און זיינע ליפען האבען געמורמעלט.

זי געזונט פייגעלע, זיי געזונט, לעבגליקליך, צוויי גרויסע טרעהרען האבען זיך געקייקעלט איבער זיינע באקען.

(פארזעצונג פאלגט)

פריהלינג

פון ל. בע־קאוויטש

די וועגען באשימערט מיט ליכטער
די וועלדער און לאנקעס בעגרינט
און מונטערע פריהלינגס-געזיכטער
מיט זוניגע פעדים בעשפינט.

טאנצענדיג מורמלען די וועלען
און ברייגען א בשורה דער וועלט
ערגעץ צוגיסען זיך טרעלען
אין לויטערקייט איבער'ן פעלד.

טא קומט אלע פריידיג באגריסען
דעם הארציגען פריהלינג דעם גאסט
היינט איז ער דא — — ווער קען וויסען
די צייט — די צייט, נאר זי שפאסט...

מענער שנייד־ער אויפמערקזאם

אויף היינט מיטוואך דעם 10–טען וועט זיין א ספעציעלע פערזאמלונג,

אין אפיס פון דער יוניאן 369½ קווין סטריט וועסט

וואו עס וועלען פערהאנדעלט ווערען די פונקטען פון קאנווענשאן און אויך וועגען אונזער קומענדען קאמפיין.

באזוכט אין מאסען

NATIONAL THEATRE

גערוועזענער לידיק טהעאטער

א אמת־ר יום טוב
און טהעאטער יום־טוב
דער בעליעבטער שוישפילער

יעקב זילבערט

פייערט היינט זיין 25 יעהריגען יובילעאום צו זיין ארויסטריט אויף דער אידישער ביהנע. צו דעם צוועק ווערט געשפיעלט ז. קארנבלית'ס מייסטער - ווערק

דער טיגער

יעקב זילבערט אלס דער טיגער

קומט פייערן דעם טהעאטער יום טוב אויפ'ן טהעאטער שטיינער.

טיקעטס צו בעקומען א גאנצען טאג אין באקס אפיס.

שלום עליכם'ס

2-טע אויסגאבע

פון 4 בענדער איז שוין פערטיג.

סובסקריבשאן פדייז

$3.21

עס איז די פליכט פון יעדען איינציגען אידען, צו האבען ביי זיך שלום עליכם'ס ביכער.

— סובסקרייבט זיך זאפארט -

מיר האבען אויך די ערשטע 4 בענדער. — קאנטרי ארדערס פינקטליך אטענדעט

אגענטען פיר טאראנטא

דווארקינ'ס

בוכהאנדלונג

525 דאנדעס וועסט פאן קאל. 4029